

Vabariigi Valitsuse määruse „Sisepiiril piirikontrolli ja riigipiiri valvamise ajutine taaskehtestamine“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Vabariigi Valitsuse määrus „Sisepiiril piirikontrolli ja riigipiiri valvamise ajutine taaskehtestamine“ (edaspidi *eelnõu*) on välja töötatud riigipiiri seaduse § 11³ lõike 4 alusel.

Eesti ühinemisel Schengeni alaga 2007. a lõpus maismaa- ja merepiiril ja 2008. a algul õhupiiril lõpetati Schengeni konventsiooni liikmesriikide vahelise riigipiiri ületuse kontroll. Sellega loodi isikutele riigipiiri ületamine ilma piirikontrollita liikmesriikide vahelistel riigipiiridel ehk sisepiiridel. Sisepiiridel piirikontrolli kaotamisel võeti kasutusele kompensatsioonimeetmed. Need ei ole aga piisavad avaliku korra ja rahvatervise kaitse tagamiseks tulenevalt koroonaviirusest tingitud pandeemiast. Avaliku korra ja rahvatervise kaitse tagamise üheks oluliseks täiendavaks meetmeks on sisepiiridel piirikontrolli ajutine taaskehtestamine. Piirikontrolli ajutise taaskehtestamise kui haldusmeetme eesmärk on tagada sisepiiri valvamise ja piirikontrolli kaudu tõhustatud kontroll Eestisse saabuvate isikute üle.

Määruse eelnõu koostasid Siseministeeriumi ametnikud.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kaheteistkümnest paragrahvist.

Eelnõu § 1 kohaselt taaskehtestatakse ajutiselt piirikontroll ja riigipiiri valvamine alates 17. märtsist 2020. a Eesti Vabariigi ja Läti Vabariigi riigipiiridel ning sadamates ja lennujaamades Eestisse sisenevate isikute suhtes.

Eelnõu §-ga 2 sätestatakse nõuded piirikontrollis ja riigipiiri valvamisel. Isikute ja transpordivahendite riigipiiri ületamise kontrollis ja riigipiiri valvamisel kohaldatakse välispiiri ületamise ja kontrollimise nõudeid, mis on sätestatud Schengeni piirieskirjades, riigipiiri seaduses ja Vabariigi Valitsuse 17. septembri 1997.a määruses nr 176 „Piirirežiimi eeskiri“ (edaspidi *piirirežiimi eeskiri*). Tollivormistust ei teostata ega kohaldata veterinaar- ja fütosanitaarkontrolli nõudeid. Samas teostatakse sanitaarkontrolli. Piirikontrolli käigus registreeritakse piiriületused vastavates andmekogudes.

Sisepiiril riigipiiri valvamise taaskehtestamise ajal ei ole lubatud piiripunktide vahelisel alal riigipiiri ületamine. Erand on sätestatud eelnõu § 3 punktis 6.

Eelnõu §-ga 3 sätestatakse piirikontrolli ja riigipiiri valvamise nõuete erisused piirikontrolli ajutisel taaskehtestamisel.

Eelnõu kohaselt ei kanta reisidokumentidesse piiriületust lubavat templijäljendit. Reisidokumentidesse templijäljendi kandmine Euroopa Liidu siseselt ei anna lisaväärtust. Templijäljend näitab Eestisse sisenemise aega. Kuna väljuval suunal piirikontrolli ei taastata ja piiriületust lubavat templijäljendit reisidokumenti ei kanta, siis ei ole ka Eestisse saabumise kohta templijäljendi reisidokumenti kandmine otstarbekas.

Kohalike rannapüügilaevade suhtes ei kohaldata üldjuhul piirikontrolli ajutise taaskehtestamisega kaasnevaid toiminguid. Kohalike rannapüügilaevade allutamine igakordsele piirikontrolli läbimisele ei täidaks oma eesmärki turvalisuse tagamisel. Nimetatu ei välista nende pisteliselt kontrollimist riskianalüüsile tuginedes.

Euroopa Liidu liikmesriikide vahelistele lendudele ei rakendata kehtiva regulatsiooni kohaselt piirikontrolli, sest tegemist on sisepiiri ületamisega. Kolmandast riigist saabuvad lennud kuuluvad tavapärasel korral piirikontrolli alla. Piirikontrolli taaskehtestamisel sisepiiril, sealhulgas õhupiiri ületamisele, peab lennujaama dispetšer teatama lennujaama piiripunkti esindajale kõikidest Eestisse saabuvatest õhusõidukitest vähemalt üks tund enne maandumist.

Pääste- ja kiirabiteenust teostava personali ja sõidukite suhtes üldjuhul ei kohaldata piirikontrolli ajutise taaskehtestamisega kaasnevaid toiminguid.

Erandlikel asjaoludel võib kontrolli teostav politseiametnik lubada isikul piiri ületada väljaspool piiripunkti, kui isik on isikut tõendava dokumendi alusel tuvastatud või tema isikusamasus on kontrollitud.

Eelnõu §-s 4 on loetletud piirirežiimi eeskirja punktid, mida ei kohaldata ajutisel piirikontrolli taastamisel. Nende rakendamine tooks kaasa ebaproportsionaalsed kulud, arvestades meetmete ajutist iseloomu. Punktid hõlmavad enamjaolt tollikontrolli ja kontrolli reisirongides.

Riigipiiri seadusest ja piirirežiimi eeskirjast tulenevaid infrastruktuuri rajamise nõudeid (vajalike hoonete ehitamine, piirdeaedade rajamine, täies mahus tähistused jms) piiripunktide kohta **eelnõu § 5** järgi ei kohaldata. Piiripunktides rajatakse ajutised tingimused (kontrollikohad), mis tagavad nõuetekohase piirikontrolli läbiviimise. Vastavalt määruse § 9 korraldab Maanteeamet liikluskorralduse tähistuse vastavalt riigipiiri seaduse §-le 7 ja liiklusseaduse §-le 6, lähtudes Politsei- ja Piirivalveameti juhistest.

Eelnõu §-des 6 ja 7 on loetletud piiripunktid, mis avatakse ja kus taaskehtestatakse ajutine piirikontroll. Sadamate ja lennujaamade piiripunktid on avatud ka tavapäraselt, kuid seal rakendatakse piirikontrolli taastamise ajal sisepiiride ületajatele ajutiselt piirikontrolli nõudeid.

Eelnõu § 8 järgi teostab Maksu- ja Tolliamet tõhustatud kontrolli sisepiiril. Riigipiiri seaduse § 11 lõike 1 kohaselt seisneb piirikontroll samuti tollikontrollis. Piirikontrolli ja riigipiiri valvamise ajutine taaskehtestamine ei too kaasa täiendavat tolliformaalsuste kohaldamise kohustust isikutele.

Eesti Vabariigi ja väljaspool Euroopa Ühenduse tolliterritooriumi asuvate riikide ja territooriumide vahelisele kaubandusele, sellega tegeleva isiku ja tolli õigustele, kohustustele ning vastutusele kohaldatakse EÜ Nõukogu määrust 2913/92/EMÜ, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik (EÜT L 302, 19.10.1992, lk 1–50), EÜ Komisjoni määrust 2454/93/EMÜ, millega kehtestatakse rakendussätted nõukogu määrusele 2913/92/EMÜ, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik (EÜT L 253, 11.10.1993, lk 1–766).

Eelnõu §-ga 9 pannakse Maanteeametile kohustus paigaldada sisepiiril piirikontrolli ja riigipiiri valvamise ajutiseks taaskehtestamiseks liiklust piiravad ja suunavad märgid, viidad,

tähised ja tõkkepuud vastavalt Politsei- ja Piirivalveameti juhistele. Vastavad kulud katab Politsei- ja Piirivalveamet.

Eelnõu § 10 annab Politsei- ja Piirivalveametile, Maksu- ja Tolliametile, Maanteeametile ja muule haldusorganile õiguse alustada ettevalmistusi sisepiiril piirikontrolli ja riigipiiri valvamise ajutiseks taaskehtestamiseks, seal hulgas paigaldada seadmeid, rajatisi ja tähiseid alates määruse jõustumisest. Eelnimetatud haldusorgan on kohustatud eemaldama sisepiiril piirikontrolli ja riigipiiri valvamise ajutiseks taaskehtestamiseks paigaldatud seadmeid, märgid, viidad, tähised, tõkkepuud ja rajatised ühe kuu jooksul pärast sisepiiril piirikontrolli ja riigipiiri valvamise lõpetamist, kui nende paigaldamine või kasutamine on vastuolus riigipiiri seaduses sätestatuga.

Eelnõu § 11 kohaselt korraldab Siseministerium koostöös Välisministeriumiga üldsuse, Euroopa Parlamendi, Euroopa Komisjoni ja liikmesriikide teavitamise sisepiiril piirikontrolli ja riigipiiri valvamise ajutisest taaskehtestamisest vastavalt Schengeni piirieskirjadele..

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EÜ) nr 399/2016 (Schengeni piirieskirjad) artikkel 28 annab liikmesriigile õiguse ajutiselt taaskehtestada piirikontroll sisepiiridel piiratud ajavahemikuks kestvusega kuni 10 päeva. Schengeni piirieskirjad sätestavad Euroopa Komisjoni, Euroopa Parlamendi, avalikkuse teavitamise ja vastava aruandluse esitamise kohustuse. Käesolev määrus on Schengeni piirieskirjadega ja muude Euroopa Liidu õigusaktidega kooskõlas.

4. Määruse mõjud

Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EL) nr 399/2016 (Schengeni piirieskirjad) artikkel 28 annab liikmesriigile õiguse erakorraliselt ja viivitamata taaskehtestada piirikontroll sisepiiridel piiratud ajavahemikuks kestvusega kuni kümme päeva. Artikli 28 lõike 3 alusel on võimalik tähtaeg pikendada 20-päevaste ajavahemike kaupa. Schengeni piirieskirjade artikli 28 lõike 2 kohaselt tuleb piirikontrolli taaskehtestamisest teavitada teisi liikmesriike, Euroopa Komisjoni ja Euroopa Parlamenti. Käesolev määrus kehtestaks alates 17. märtsist k.a , kui ilmneb vajadus sisepiiridel piirikontrolli ajutiselt teha üle kümne päeva, teavitatakse sellest Euroopa Komisjoni ja Euroopa Parlamenti vastavalt Schengeni piirieskirjadele. Sisepiiridel ajutise piirikontrolli vajaduse äralangemisel tunnistatakse määrus kehtetuks. Käesolev määrus on Schengeni piirieskirjadega ja muude Euroopa Liidu õigusaktidega kooskõlas.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega kaasnevad kulutused kaetakse Vabariigi Valitsuse reservi vahenditest vastavalt riigipiiri seaduse § 11³ lõikele 6. Vabariigi Valitsuse reservist vahendite eraldamiseks koostab Siseministerium Vabariigi Valitsusele eraldi taotluse.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 17.märtsil 2020, et tagada õigeaegselt ettevalmistuste tegemine määruse rakendamiseks.

7. Eelnõu koostöölastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Asjaomaste ministriumidega kokkuleppel ning peaministri teadmisel ja koostöölastusel ei esitata määruse eelnõu koostöölastamiseks eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu.